

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

NR. 2

1. JUULI 1934

I AASTAKÄIK

Ametiühingute ülesanded.

L. Metslang.

Eesti vabaametiühingutel on kolm peaülesannet: 1) *tööliste liitumisvabaduse (organiseerimisvõimaluste) kindlustamine*; 2) *palga- ja töötingimuste parandamine ning sotsiaalkindlustuse laiendamine* ja 3) *majanduselu uuendamine E. T. Keskliidu kava alusel*. Igas tööharus ja töökohas on loomulikult tekkinud teisiigi tähtsaid küsimusi. Loeteldud ülesanded haaravad aga kõiki vabaametiühinguid ja kogu töörahvast.

Igale teadlikule töölisele on selge, et töörahva majanduslikke ja õiguslikke huve ei saa kaitsta ametiühinguteta. Ükski töövõitlus ei tule toime organiseeritud pingutuseta. Ametiühingud oma iseloomult on massorganisatsioon ja selle ülesehitamiseks ja võitlusvõime väljaarendamiseks peavad töölistel olema kõige laiemad organiseerimise vabadused. Nii mõneski riigis on röövitud töörahvalt koostöö põhialused. Nii mõneski riigis on töörahva organiseerimisvabadusi kärbitud. Kuid kogemused näitavad, et varem või hiljem on töötav rahvas oma seismiste jõududega takistused purustanud.

Käesolevalgi ajal on ametiühingute esmajärguliseks ülesandeks palga- ja tööolude parandamine. Andmeid ette toomata on igale töölisele selge, et meie tööliste palgad on lubamatult madalad. Juba enne praegust majanduslikku kriisi olid palgad madalad. Viimastel aastatel on töötasu otseselt kuritahtlikult madalaks kruvitud kõigis tööharudes. Igas tööharus, kus ametiühingud vähegi arenenud, tuleb üles tõsta palgaolude parandamine ja kollektiivlepingute sõlmimine. Seoses palgavõitlusega tuleb täie jõuga nõuda sotsiaalkindlustuse laiendamist. Meil on hulk töölisi ja teenijaid, kes ei kuulu veel haigus- ja õnnetusjuhtude kindlustuse alla. Seepärast tuleb vastavaid seadusi laiendada. Otseselt hädavajali-

kuks on mutunud vanaduse, invaliidsuse, leskede ja vaeslaste kindlustuse maksmapanek. E. T. Keskliidu, ametiühingute ja töölisvanemate poolt on selle kindlustuse kasuks käimas selgitustöö, mis peab muutuma aga töökohtades eriti intensiivseks, et oleks võimalik seda tähtsat küsimust lahendada.

Praegu on vanad töölised, tööinvaliidid ja nende perekonnad seltskonna kerjusteks. Neile tuleb kätte võita inimväärne seaduslik kindlustus.

Kõikide kapitalistlike riikide majanduselu sipleb praegu suures ummikus. Kapitalistid on rahva elu ummikusse ja majanduselu pankroti lävele ajanud. Majanduslikust ummikust väljapääsuks ehitatakse abinõusid meil ja välismaal. Kodanlike ringkondade algatused on raskusi veel suurendanud.

E. T. Keskliit koos ametiühingute ja töölisvanematega on välja läinud töötava rahva majanduselu elustamise kavaga, mille sihiks on: *tööpuuduse ja selle põhjuste hävitamine ning rahva elutaseme tõstmine*. Selle kava vastu ei ole kodanluse poolt midagi osatud ette tuua. Kuid seda tunnustada heameelega ka ei taheta, kuigi elu seda igal sammul otse surub peale. Ametiühingutel seisab siin suur töö es. Järjekindla tööga tuleb viia plaanimajanduse kava rahvahulkadesse, et majanduselu uuendamine saaks teoks.

Raske ja sihikindla tööga on eesti vabaametiühinguline liikumine võitnud töörahva usalduse.

Sama sihikindlalt ja julgelt jätkame võitlust suurte pisikeste küsimuste lahendamiseks tänapäeval ja lähemas tulevikus. Ei ole kahtlust — meie ametiühingutel jätkub julgust ja südameverd oma ülesannete teostamiseks.

Liikmemaksu kategooriad.

A. Offenbach.

Teatavasti on kongressi poolt maksma pandud uus korraldus liikmemaksude alal. Kaotati senine 3%—line maks töötasult ja seati sisse liikmemaks kategooriate järele.

Selline kategooriatesse jagamine on mõnel pool tekitanud nurinat, mis-pärast peatume lähemalt selle nurina põhjuste juures. Kõigepealt peab märkima, et kategooriate järele liikmemaksu maksmine leiab vastuseisu eestkätt väiksemate ühingute juures, nagu Viljandi trükitöölise ühing, kuhu kuulub umbes 15 liiget. Nagu Viljandi ühing seletab oma kirjades liidu juhatusele, seisab kategooriate pahe selles, et 1) liikmed ei jõua nii kõrget liikmemaksu maksta, nagu see kategooriates on ette nähtud ja 2) ei ole õiglane, kui liikmed jagatakse kategooriatesse, saades mitte-ühtlaselt abiraha vanaduse, invaliidisuse ja töötuse puhul. Muid vastu-põhjusi esile ei tooda.

Kas on need põhjused küllalt kaaluvad, et liit peaks revideerimisele võtma kongressi otsused? Kõigepealt esimene vastuväide. Viljandis teenivad kvalifitseeritud töölised 9—21 krooni nädalas, seega maksid nad nädalas endise 3% alusel töötasust 27—63 senti nädalas liikmemaksu. Kui vaadelda neid summasid liidu kategooriatega, siis võivad Viljandi trükitöölised kuuluda kolme viimasesse kategooriasse (25, 40 ja 60 senti nädalas maksjad), nii ei muutuks nende suhtes midagi, kui ainult liikmemaksu summad ümmargusteks tehtaks. Nüüd aga toodaks vastuväide, et sellise liikmemaksu juures oleks liiga väike toetus invaliidisuse puhul (töötaoleku abi ei tule veel kõne alla, kuna see on veel liidu juurde tsentraliseerimata ja iga ühing võib enda kandejõu kohaselt abi määrata). Tõsi, Viljandi ühing võib vahest kõnelda abirahade väik-susest, kuna tal senini veel ei ole tulnud invaliide toetada viimaste puudumisel. Aga kui need tekivad kathlemata ka Viljandi ühingu juures, siis võib ka Viljandi ühing mure-t tunda, kuis neid toetada sel määral, et kulud kataksid tulusid. Ja kes võib öelda, et siis invaliid saaks rohkem abi, kui see liidu tsentraliseeritud kassa juures on võimalik, criti

veel, kui ühingus nii vähe liikmeid. Liidu juures võib see invaliid, kes maksnud kõrgema arvu liikmemaksu nädalaid à 40 senti nädalas, saada toetust 3 kr. 60 senti nädalas, mis küll veel ei kindlusta inimest, aga annab siiski teatava toetuse vanaduspäevil. Vastasel korral oleks ta aga üldse nalja kätte jäetud. Nii ei peaks paika väide, et ei jõuta kõrget liikmemaksu maksta. Samuti seda ei kõrgendata, vaid igal liikmel jääb õigus seda ise endale määrata.

Teiseks tuleme aga väite juurde, nagu ei oleks see õiglane, jagades abisaajaid kategooriatesse. Kuid nagu iga kindlustuse juures, nii ka siin peab maksma põhimõte, et kes kannab rohkem kohustusi ühingu vastu, see peab ka rohkem saama. Ja huvi kohustuste kandmiseks ühingu, aga seega ka enda kasuks peab äratama. Selleks võimaldab ka teatud soodustuste andmine, nagu sedapuhku kõrgem abiraha. Meil ei maksa veel riiklik kindlustus ja seetõttu, kui tahame enda algatusel juba oma viletsusse sattunud ametivendi ja -õdesid aidata, peame ka vastavad kindlustused looma. Õigluse tundest välja minnes peaksime nõudma eeskätt riigilt ja ettevõtjatelt sellist inimväärilist kindlustust, aga on siis Eesti olukord nii küps, et seda võib praegu valitsevatelt võimudelt nõuda. Need õiglased nõuded jäetakse tähele panemata. Ja tahes-tahtmata tuleb töölistel püüda enda jõuga oma vendi-õdesid aidata. Kui juba nõnda õgilust omaabi korraldamises, siis peaks abiraha summad ka nii väikesed olema, nagu see I kategooria liikmemaksu maksjatele antakse, vaid kaugelt suuremad — nii, et inimesed saaksid vääriliselt oma vanu päevi muretult surma poole saata. Paraku aga ei saa seda meie endilt nõuda — meie majanduslik jõud on selleks liiga nõrk.

Püüdsime siinkohal rõhutada seda, et trükitööliskond on teadlikum osa proletariaadist. Ei tarvitseks siis ka neil väiksemal ühinguil takistada uute paremuste elluviimist, vaid vastuksa — selgitada neid liikmeskonnale ja propageerida organiseerimistöö. Oleks tänulik töö, kui ühingu-d seda suudaksid teha.

Trükitöölise rinnamärk.

Eesti Trükitöölise Liidu rinnamärgi väljatöötamise kavatsus tõsteti üles tänava peetud Trükitöölise Liidu 9. kongressil. Algatajad olid Tartu trükitöölised, kes tegid liidu juhatusel ettepaneku asuda kiiremas korras liidu rinnamärgi soetamisele.

Vastavalt sellele oli liidu juhatus kõikide osakondade poole pöördunud palvega saata vastavaid kavandeid, millede hulgast oleks võimalus välja valida sobivaim ja nägusaim rinnamärk. Oli määratud ka tähtpäev, millal ühingud oleksid võinud saata enda kavandid.

Kahjuks antud tähtpäevaks saabus vähe kavandeid — ainult Tartu ühing oli saatnud mõned. Liidu juhatus oli kavandid läbi vaadanud, kuid kindlat otsust nende suhtes ei tehtud. Mõned kavandid olid liiga puudulikud; üks kavand, mis vahest

oleks sobinud rinnamärgiks kinnitada, oli jällegi liiga keeruliselt kokku seatud ja tema valmistamine oleks läinud kalliks maksuma. Liidu juhatusel oli aga sihiks sellist kavandit saada, mis oleks tabanud trükitööstuse erialasid kui ka hinna poolest oleks liikmetele kättesaadav. Viimati mainitud rinnamärgi hind oleks aga 2,5 krooni, pealegi oleks tulnud seda märgi-kavandit veelgi ümber töötada.

Nii pidi liidu juhatus kavandi lõplikust vastuvõtmisest loobuma ja püüda leida sobivamat. Ühingud on juba informeeritud sellest ja liidu juhatus loodab, et trükitöölise ringidest saadetakse uusi kavandeid. Alles seejärel võidakse märgi kuju kinnitada.

Seetõttu palume kõiki asjast huvitatuid saata oma kavad ja ettepanekud. Trükitöölised peavad oma rinnamärgi saama!

Rumeenia trükitöölise elust.

Rumeenia Trükitöölise Liit võib tänava tagasi vaadata 15 aasta kestvusjuubelile. Liit asutati 1919. aastal ja on aastate jooksul palju korda saatnud Rumeenia trükitööliskonna organiseerimiseks oma palgatingimuste eest võitlemisel. Liidu osakondade võrk, eriti kaguosas on välja arendatud ja haarab endasse hulk liikmeid. Kuigi tegevus ebasoodsa poliitilise surve tõttu ei lasknud organiseerimistööd küllaldaselt välja arenda, on liikmete arv siiski kaks korda rohkem, kui see oli 1919. aastal. Majanduskriis avaldas mõju juba 1926. aastal, järkjärgult süvenes. Kui 1926. aasta esimesel poolel oli kõigest 85 töötut, siis aasta teisel poolel oli see arv tõusnud juba 226-le. Muidugi sellise kestva kriisi mõjul liit pidi pingutama tulude ja kulude tasakaalus hoidmisega, kuna töötute toetus nõudis suuri väljaminekuid. Kuigi 1933. aasta lõpuks bilanss puudujääki ei näita, ei ole see veel tõenduseks, et kriisist on üle jõutud.

Kuni 1930. aastani pidi liit töötute toetust jagama ainult enda summadest, sattudes seetõttu katastroofi äärelle. Viimaks õnnestus liidul riigi-

valitsuse tähelepanu sellele juhtida ja kuni 1933. aastani oli riik töötute toetuse osaliseks abiks liidule tagasi maksnud kokku 665.000 leid. Tegelikult oli liit kulutanud töötute toetuseks sama aja jooksul 11.028.700 leid. Rumeenias töötavatest trükitöölisest arvult 6.500—7.000 on liitu organiseeritud umbes 2.500 töölist, kellest praegu tööta 763 liiget. Üldiselt võib aga töötaolu polügraafias lugeda 30 protsendi peale, suurlinnades isegi 40—50 protsenti. Viimasel liidu kongressil, mis peeti 1933. aasta sügisel, arutati ka töötaoluküsimust, kus nõuti töötaolu likvideerimist 40-tunnilise töönädala sisseseadmisega.

Siiski seejuures ei ole piiratud invaliidi ja vanadusabi andmist. Samuti antakse ka haigusabiraha, reisiraha, leskede ja vaeslaste toetust.

Üldiselt võib aga märkida, et raske majandusliku surutise mõjul on ettevõtjad veel pealetungivamateks muutunud tööliste palkadele kallalekippumisega. Selline aktsioon võeti ette hiljuti Czernovitzis, kus trükitöölised olid sunnitud streigiga kaitsma oma palku, pannes töö seisma 10 päevaks. Ettevõtjaskond oli sunnitud seetõttu palgad puudutamata jätma.

Noored ametiühingusse!

Tsunftivend.

Juba ammu on kadunud tsunftid ja kadunud on meie keskelt tsunftivennadki, vanad hallpäised töömehed — meie kutseorganisatsiooni raudvara. Ei saa salata. Tsunftlik traditsioon ja tsunftiaegne töödistsipliin süvendas vastastikust ühistunnet, mis tähtsal määral on soodustanud ametiühingulistki tööd.

Elu on arenenud. Töökohtades on muutunud töötehnik, töökorraldus, töötraditsioon ja töötegijate mõtlemisviiski. Trükikodades on noori inimesi, kes mõlevad ja toimivad hoopis teisiti kui mõnekümne aasta eest meie — vanad tsunftivennad. Kuid ühise töödandjaga peame siiski asju ajama. On kurdetud siin ja seal, et noorpõlv ei tule ametiühingusse.

Noorpõlv ei tee meiega kaasa töövõitlusi. Kuid kas oleme tõsiselt mõelnud kunagi: *miks noorpõlv ei tule meiega kaasa ja mis peame selleks tegema, et ta tuleks.*

Meie ametiühingute võitlusvõime tõstmise huvides tuleb eeskätt liidu juhatusel ja ühingute juhatustel noortööliste organiseerimisküsimus selgitamisele võtta. Kuna arvata-vasti teisteki tööstusharudes noorpõlve organiseerimisküsimus suure tähtsuse omab, siis tuleks see küsimus selgitusele võtta laiemas ulatuses.

Noorpõlvel on teotahet, tõmmagemen ta oma tööga kaasa!

Vana tsunftivend.

Tollpuddle märtrid.

Veebruaris 1834. aastal areteeriti väikeses Inglise külakeses Tolpudle's 6 põllutöölist, pannes neile süüks ametiühingu organiseerimist. Mehed mõisteti 7 aastaks asumisele väljapool Inglismaad.

Need olid esimesed pääsukesed Briti ametiühingulises liikumises, mis tänapäeval moodustab Inglismaal määratu organiseeritud jõu. Dorsetshires pühitsetakse tänavu nende 6 ametiühingulise märtri mälestuseks suurejoonelised pidustused, samuti peetakse seal ka rahvusvahelise ametiühingute liidu kongressi.

Pidustused ei ole mõeldud aga üksi nende 100 aasta eest ametiühinguliste ohvrite ohvrite mälestuseks, vaid tuhandete tänapäeva ametiühinglaste mälestuseks, kes vaevlenud vanglates ja kontsentratsioonilaagrites Saksamaal, Itaalias ja Austrias. Nende kangelaste mälestuseks, keda valitsevad võimud püüavad asetada Tollpuddle märtrite seiskorda.

Pidustused peetakse 30. augustist kuni 2. septembrini Dorsetshire maakonna suurimas linnas Dorchester'is. Kavas on ka spordilised võistlused nagu jalgpall, tennisturniir, samuti ka võistlus orkestrite vahel jne. Samal ajal sünnib ka kuue töölistmaja avamine, millede nimeks on võetud Tollpuddle märtrite nimed. Kantakse

ette ka pidulik mäng, mille teksti koostanud tuntud dramaatik.

Pidustus peab näitama sümbolsealt töötavate naiste ja meeste võitlustahet nende ideaalide eest, millepärast olid mõistetud väljasaatmisele 6 Tollpuddle ametiühinglast ja millised ideaalid tänapäeval nüüd kui kunagi varem vajab tõsiseid vabaduse sõpru ja eestvedajaid.

Mõnda Saksamaalt.

Hiljuti võttis kirjastus „Völkischer Beobachter“ üle riigipropagandaministri dr. Goebbels'i ajalehe „Angriffi“. Kirjastuse aktsiate enamus on riigikantsler Adolf Hitleri käes, nii et ka dr. Goebbelsi ihuleht sedapuhku „tasalülitatud“. Kuni senini kandis leht motot — rõhutute eest rõhujate vastu. Nüüd näib see moto üleliigseks saanud, on jäänud ainult kolmanda riigi tõelikkus — rahvussotsialistlik valitsus rõhujate eest rõhutute vastu.

*

„Rheinisch-Westfälischen Zeitung“i trükikojas peeti hiljuti töölistvalimisi. Huvitav on märkida, et kuigi ettevõtte omanikuks on rahvussotsialistlik Esseni linnapea, on sama ettevõtte töölistid protesteerinud maksva korra vastu 217 häälega 319 hääleõiguslike arvust.

Tartu trükitöölise tegevusest.

Töölud Tartus

on praegu väga soodsad. Tööta töölisi ei ole peaaegu sugugi — ennem on töölise puudus. See nähe kestab juba mitu kuud. Palkadele see oma reed püsivad endiselt madalal, kuigi need püsivad endisela madalal, kuigi mõnel juhul seda oleks võimalik tõsta olnud, eriti uute töölise juurdepal-kamisel.

Imelik on inimese iseloom: 1928. a. tcrmati võitlusse kõige töövaesemal ajal ja seati üles suuri nõudmisi, kuna nüüd ei kasutata isegi seadu-sega kindlustatud 50%-list ületun-dide lisatasu nõudmise õigust, vaid tehakse mõnel pool ületunde seadus-vastastel hariliku tunnitasu eest.

Kelle jaoks siis tööaja seadus väl-ja on antud ja kes peavad esijoones tema täitmise järele valvama?

Suvituste hooaeg Tartu trükitöölise peres

on alanud. Esimesena tegi algust „Postimehe“ trükikoda, kes vist ainu-kesena Tartus praegust halva kon-junktuuri aega ei ole kasutanud oma töölise täielikuks ekspluateerimiseks ja oma töölisele äri kulul suvitust annab 2—3 nädalat. Teistes trüki-kodades on ka küll sunduslik suve-puhkus, kui tööd ajuliselt vähemaks jääb, aga ainult — töölise omal kulul!

Käsi-pall Tartus.

Tartu Trükitöölise Ühingu juurde asutati omal ajal spordiosakond, mis mõnesugustel põhjustel kaua ei saa-nud teotseda. Nüüd on noormehed asja uuesti energiliselt üles tõtnud ja esalgu tehti algust käsi-pallimän-guga. Esimene harjutus ja kogumi-nine oli linna Tamme spordiväljal 30. mail, kuhu üle ootuse rohkesti mänguhuvilisi oli kogunud. Asja al-gatajad ja kõik asjast huvitatud lu-bavad koostada päris korralikud meeskonnad ja siis, et rohkem huvi oleks, trükikodadevahelisi võistlusi korraldama hakata. Kolm suuremat trükikoda, „Postimees“, „Mathiesen“ ja „Ilutrükk“ loodavad igaüks esi-kohta endale saada. Teisel võistlus-päeval, 5. juunil selgus, et kõige roh-kem lootusi esikohale pääsemiseks on „Postimehe“ meeskonnal. Kindel aga sellele ei või siiski olla. Võib-olla tuleb mõni väiksemate trükikodade koondis, ja kahmab esikoha koguni endale. Olgu nüüd esikohaga kuidas on, sportlist elevust toob sellele

„liidumeeskonna“ nimele püüdmine tingimata — ja see on huvitav!

Tartu Trükitöölise Ühingu elust.

Ühingu juhatus kaugeleulatavaid sihte ei ole üles seadnud. On tehtud ainult jooksvat tööd, arutatud pea-niselt asju, mis on seoses läinud kongressiga, tööoskusametiga jne.

Kongressil vastuvõetud otsustele tuleb muuta vastavalt ka ühingu ko-dukord. On välja töötatud vastavad ettepanekud peakoosolekule, milles muuseas on ette nähtud ka madal liikmemaks neile, kes tööpuudusel on sunnitud töötama teisel alal või kes peale 52 nädala töötaolekut muidu kuuluks liikmete nimekirjast kustuta-misele, kuna tööta olles võimata on täit liikmemaksu maksta.

Tööoskusametisse valiti eksperti-deks: ladumise alal A. Assor, trük-kimise alal F. Laur, raamatuköit-mise alal J. Jakobson, kivitrukkimise alal A. Martin.

Raamatukogule lasti teha juurde uus kapp kahekordses laiuses, rulli-del liikuvate ustega. On kavas raamatute väljaandmist ümber korral-dada kartoteeksüsteemi alusele.

Siis on veel vastu võetud uusi liik-meid, arutatud mõningaid päevakü-simusi Liiduga jne. Lühidalt, juha-tuse iganädalastel koosolekutel on arutatud ainult igapäevaseid asju.

Ühingu liikmed hoiavad kontakti teiste ühingu liikmetega peamiselt raamatukogu päevadel — siis on ruu-mid rahvast täis. Kui raamatud käes, jäädakse teiste trükikodade uudiseid kuulama ja omi rääkima — seal siis saavad nooremad teistega tuttavaks ja seal sõlmitakse isegi sõprusside-meid. Seal tehakse kavatsusi mõnegi ühingu elusse puutuva küsimuse kohta ja sealt saab juhatuski inspi-ratsiooni oma tööks ja otsusteks.

Sellest nähtub, et raamatukogul on suur organiseeriv mõju ja seepärast peaks ühing raamatukogu peale palju suuremat rõhku panema kui senini.

Teadaanne.

1. juulist 1934 astub jõusse ETL 9. kongressi pool vastuvõetud liikme-maksude kategooriatesse jagamine, samuti ka vanade ja töövoimetute kindlustamise erifond. Määrused on kõigile ühinguile kätte saadetud ja liitu kuuluvatel ühingutel tuleb sel-lest kinni pidada.

ETL juhatus.

Välismaa.

KUTSESEKRETARIAADIST.

Rahvusvahelise Trükitöölise Kutsesekretariaadi järjekorralisel koosolekul 24. mail 1934 oli arutusel tähtsamatest asjadest:

Prantsuse liidu aruanne majanduslikest küsimustest, samuti ka Belgia liidu aruanne läbirääkimistest ettevõtjatega.

Poola liit teatas, et tema on võimaline üle saada enda rahalistest raskustest ja saadab kutsesekretariaadile kuuluva liikmemaksu osa.

Määrati ära ka esindajad mitme maa liitude järjekorralistele kongressidele.

Arutati ka veel muid asju, mis aga avaldamisele ei kuulu.

BELGIA.

Belgia Trükitöölise Liidu kongress lükkas tagasi ettevõtjate ettepaneku kollektiivlepingu pikendamiseks võimalusega tööpäeva lühendada 32 tunnille nädalas vastava palga alandamisega. Nüüd oodatakse põnevusega, mida toob tulevik. On arvata, et tekib aeg, mil ei ole mingit tariifilepingut, missugune olukord paratamatu areneb konfliktiks ettevõtjate ja tööliste vahel. Teiste maade liitudele tuleb aegsasti liikmetele teatavaks teha, et sissesõit töötisjaille trükitöölisele Belgiasse ei ole soovivat.

Liidu juhatuse liige Henri Kinat suri 30. aprillil 1934. Henri Kinat oli aktiivsemad Belgia trükitöölise organisereijaid. Surres 64 aastana Brüsselis, oli ta kogu oma elu pühendanud trükitöölise organisatsiooni väljaarendamiseks.

RUMEENIA.

16. aprillist 1934 on palgad langenud märtsikuuga võrreldes 2% võrra. Kõrgemaks palgaks on 993 leid (1 lei = 3,5 senti). Litograafidel on kõrgemaks palgaks 1235 leid.

Ka Rumeenias on oodata üldist pealetungi palkade alandamisele, kuna ettevõtjad on kollektiivlepingu üles öelnud. Asi võib kujuneda suureks streigiks.

UNGARIST.

25. juuniks määrati kindlaks Ungari Raamatutrukijate Liidu peakoosolek. Peakosoleku päevakorras on suurim tähelepanu pühendatud

liidu surnud esimehe Lerner'i ase-täitja valimisele. Kavatsusel on tema asemele valida Alfred Halaszi. Ülejäänud päevakord koosneb abistamise küsimustest, muuseas ka invaliidide toetusest. Välismaisi külalisi sellele peakosolekule ei kutsuta.

Ametiühingute olukorrast Ungaris ei või veel midagi kindlat öelda. Valitseb täielik ebaselgus ametiühingute edaspidise saatuse kohta. Liiguvad kuuldused, et valitsus kavatses ametiühingud reorganiseerida ses mõttes, et luuakse töökeskus, mida juhivad teatud ametiühingud — muidugi riigi ülemvalitsusel. Kõneldakse ka valitsuse kavatsustest kaotada täielikult ametiühingud. Poliigraafia alal töötajad Ungaris koonduvad kahte organisatsiooni, üks neist on asutatud abiandmissüsteemi põhimõtteil ja teine on lihtühing.

Vene kultuuritöö.

Kultuuri alal teostusid viisaastaku kestel määratud muudatused. 8 kuni 50 a. vanuste elanike kirjaoskus, mis enne ilmasõda ulatus 33%-le, tõusis 1928. a. 58,4% ja 1932. a. 90%-le. Üldine sunduslik algharidus on üldjoontes teostatud linnades seitsmeklassilise kooli ulatuses, kuna maal — neljaklassilise kooli ulatuses, kusjuures seitsmeklassilise koolidega on maal haaratud juba üle poole kõigist vastava vanusega lastest. 1932. a. alustati üldise sundusliku hariduse elluviimist 10-klassilise kooli ulatuses, eeskätt linnades. — Koolieelsetes asutistes käis 1927/28. a. umbes 300.000 last, kuid 1932. a. juba 5,2 miljonit last — 23,7% kõigist lastest 3—7 aasta vanuses. Tulemusena kasvab õpilaste arv 1932. a., võrreldes 1914. a., algkoolis enam kui 2½-kordseks ja keskkoolis 8-kordseks. Mis puutub kõrgematesse õppeasutistesse, siis neis õpilaste arv tõusis 125 tuhandelt 1914. a. 166 tuhandele 1928. a. ja 500 tuhandele 1932. a. Teaduslike instituutide arv tõusis 224-lt 1929. a. 770-le 1932. a. — Eredalt peegeldub kultuuri tõus ajalehtede päevases tiraažis, mis suurenes 2,7 miljonilt eksemplarilt 1913. a. 8,8 miljonile 1928. a. ja 36 miljonile 1932. a., samuti ka kirjastatud raamatute arvus, mis tõusis 34,2 tuhandelt 1929. a. 53,8 tuhandele 1932. a.

(Väljavõte SSSR-Eesti majandus-bülletäänist.)

Trükiteöliste streigipäevilt.

A. O-ch.

Telefon heliseb.

„Halloo, halloo, jah, siin Tallinna Trükiteöliste Ühing... Mis? Sada protsenti töölisi välja tulnud!? Hästi. Palju meil? Seitsekümmendviis... Kuidas? Mis seal teha, peremehed on endid kindlustanud. Jah, algus on hea...“

Ärakell.

Streigikomitee näod hiilgavad. Trükiteöliste ülemaaline streik on alanud kell 12 öösel ja esimene teade Tallinnasse oli saabunud Tartust. Nii saabuvad teated Pärnust, Võrust, Narvast, Viljandist. Igal pool on streigile välja tulnud suurim protsent trükiteölistkonnast. On kõik eeldused streigi kordaminekuks. Meeleolu kohtadel kindel. Ja nii algab suurim streik Eesti trükiteölistel — 1928. a. streik. Palkade alandamise vastu.

*

Tallinna Trükiteöliste ühingu ruumid on otsekui sõjalaager. Inimesi igaõhtu täis kiilutud. Kuulatakse streigikomitee liikmete aruandeid ja ncelatakse iga sõna streigi käigust. Vahete-vahel on muusikalisi ettekandeid, ühingu orkester näitab oma paremat. Nurkades, keskel — igal pool arutatakse peremeeste võtteid streigimurdjate hankimiseks. Samuti siunatakse neid, kes läinud peremeeste meelituste abil tööle.

*

Iga trükikoda oli neil päevil kui soomustatud. Streigimurdjad elasid ööd ja päevad trükikodades — peremehed kartsid, et streigipostid annavad aru pähe meestele. Seal nad siis magasid, lõhkusid tööd teha ja hulka arvel püüdsid endid ajutiselt rikastada, tehes tööd kui pahad vaimud.

Oli juhtumid, kus töölised kavalusega siiski suutsid oma äraeksinud liiget streigile võita. Aga neid nõrku oli küllalt ja aeg-ajalt tilkusid üksikud trükikodadesse. Peremehed olid kiires korras väljaõpetanud omad masinapreilid ladumismasinal töötama, isegi ajakirjanikud rakendati streiki murdma.

Aga sellegi poolest ilmusid lehed alla iga trükitehnilist nõuet laotuna ja murtuna. Vigu täis ja mõnigi de-

likatess-kauplus pakkus oma kaupa surmakuulutuse raames. Sõnumikes aga juhtus viperusi — mõni saadik käies riigivanema juures sai sõnumiku lõppu: politsei koostas protokollu.

*

Streigikomitee oli juba mõned peremehed allavanduma sundinud. Oli ka neid trükikodasid, kes juba streigi alul tööliste tingimused vastu võtsid. Kõik lootsid, et ka teised trükikojad on sunnitud järele andma. Aga elu on võitlus ja võidab see kes tugevam. Tugevamaks osutus kapital — ta suutis tuua peapunkti Tallinna Narva trükiteölisti. Need aitasid tööpinget vähendada. Raha meelitas nii mõndagi kõhklejat trükiteöliste ridadest. Siis hakkas trükiteöliste ühispere vankuma — esialgu üksikud, siis hulgana mindi end tööle pakkuma, et kindlustada enda leiba. Nii lõppeski streik kaotusega — tänu streigimurdjatele ja kapitalile. Trükiteöliste organisatsioonile anti noahoop selga endi ridadest.

*

Siis oli üle 700 töölise organiseeritud, nüüd veidi üle 300. Kuus aastat on möödas, kui ETL sai ranga hoobi selga. Alul oli väga raske. Ühingud jäid nii liikmete kui ka kassa poolest nõrgaks. Kellelgi ei olnud enam usku organisatsioonisse. Kartus peremehe ees organisatsiooni kuulumisel, pettumus liikumisest ja allasurutud olek põhjustas liikmete kaotsimineku. Jäid järele ainult ustavamad ja kindlamad — trükiteöliste kaader. Viimaks äravool stabiilses ja ühingud hakkasid uuesti kosuma. Nüüd on saavutatud juba 50% trükiteöliste kulminatsioonist — 700-st. Ja ühingud kasvavad veelgi. Uus lootus ja energia tuleb tagasi. On kohti, näiteks Tartu, kus on organiseerunud juba 75% seal asuvatest trükiteöliste üldarvust.

*

Töölisliikumisel on ikka nii — sammutakse edasi, siis taganetakse, langetakse, et jälle tõusta ja võita veel enam. Ja nii kestab võitlus kapitali ja tööliste vahel kogu aja. Aeg näitab, kellel jääb lõplik võit. Ja tahame uskuda, et — töölistel.

Lühiuudised.

Ametiühingud USA's.

Kui uskuda teateid Ameerika Ühendriikidest, siis näib, et president Roosevelti poolt algatatud aktsioon USA majanduselu elustamiseks samum võidult võidule. Meid huvitavad aga teated, kuid mõjuvad need samumud tööliste olukorrale nii majanduslikult kui ka organisatsiooniliselt. Nagu saabunud teated kõnelevad, on 1. aprillist tõstetud terasetöölise palgad 10% võrra, ilma et 24-tunniline töönädal oleks muudetud. Palgakõrgendus on riivanud ligemalt 420.000 töelist. Ja et Rooseveltil korda läks raua- ja eriti autotööstuses nõutada ametiühingulisele liikumisele tunnustust, nagu üldse kogu USA ettevõtete, siis on sellel ka suur tähtsus ametiühingulisele liikumisele. Nüüdsest peale on ettevõtjad sunnitud läbirääkimisi pidama ametiühingute esitajatega. Seni oli ametiühingulisel liikumisel vähe tähtsust olnud, kuigi USA on suurtööstuse maa. Kõik katsed Ameerika ametiühingute liidu poolt, tungida ka suurtööstustesse, nagu Ford ja Motor Co ettevõtteisse, äpardusid ettevõtjate vastuseisu tõttu. Ameerika kodanluse silmis ei võidud kuidagi nende inimestega läbirääkimisi pidada, kes mitte nende teenistuses ei seis. Ja seetõttu loodi ettevõtjate poolt vastutööks ametiühingud, kes tegutsesid ettevõtte otsekohese kontrolli all. Roosevelti poolt anti ametiühingutele õigus end organiseerida, ilma et ettevõtjad tohiksid sellel takistusi teha. Selle tulemus oli ametiühingute liidu kasv 4 miljoni liikme võrra.

Nii oli Roosevelt meheks, kes avas USA ametiühingulisele kasvule väravad.

Suurim raamat.

Suurimaks raamatuks maailmas on Mekkas asuv koorani väljaanne. Raamat on 1 jalg paks, 4 jalga pikk ja ligemalt 3 jalga lai. Trükitähed on 3 tolli suured. Raamatut kannab alati üks kaamel oma turjal ja teda näidatakse tähtsatel päevadel uskliketele. Raamatu oli kirjutanud keegi vaga hindu, kulutades selleks 6 aastat. Tema poeg oli ridade vahele sisse kirjutanud veel koorani pärsia tõlke.

Mälestusmärk Koenigile.

Kiirpressi leitajale Koenigile, kes suri 100 aasta eest, püstitati Müncheni Saksa muuseumis mälestusmärk, mille töötas välja professor Hans Schwegerle. Mälestusmärgil asetseb pealkiri: „Koenig andis inimkonnale võimaluse levitada vaimuvara oma leitatud ja viimistletud trükimasina kaudu.“

ETL osakonnad.

Tallinna Trükitöölise Ühingu.

Esimees K. Gern,
abiesimees ning laekur A. Schönborg,
sekretär A. Offenbach,
abisekretär J. Reissner,
varahoidja K. Vainola.
Ühingu aadress: Tallinn, V. Pärnu mnt. 31—5.

Tallinna Raamatuköitjate Ühingu.

Esimees A. Jõgi,
sekretär K. Must,
laekur J. Vadi.
Aadress: Tallinn, V. Pärnu mnt. nr. 31—5.

Tartu Trükitöölise Ühingu.

Esimees Aleksander Assor,
abiesimees Oskar Koplus, laekur Georg Lind, abilaekur Gustav Raamat ja sekretär Johannes Jääger.
Aadress: Tartu, Filosoofi t. 11.

Tartu Trükitöölise Ühingu

Valga osakond:

Esimees J. Lind, laekur G. Zeisig ja sekretär K. Mõttus.
Aadress: Valga, Aasa t. 4.

Viljandi Trükitöölise Ühingu.

Esimees Johannes Laes, sekretär Arnold Kiss ja laekur Osvald Goeschel.
Aadress: postkast 58, Viljandi.

Pärnu Trükitöölise Ühingu.

Esimees Herbert Reimann, sekretär Helmut Annus ja laekur Arnold Mühlmann.
Aadress: Pärnu, Pardi t. 11.

Narva Trükitöölise Ametiühing.

Esimees M. Silbergleich, sekretär Johannes Sepp, laekur S. Belsky.
Aadress: Narva, Uus liin 74—1.

Tallinna Trükitöölise Ühingu

Rakvere osakond:

Richard Tänav.
Aadress: Rakvere, Viru tän. 7.

Väljaandja: Eesti Trükitöölise Liit.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

Kirjast o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31. 1934.